

“Təsdiq edilmişdir”

“Yelo Bank” ASC -nin Müşahidə Şurasının
“ ___ ” _____ 2022-ci il tarixli Qərarı ilə

Protokol № _____

Müşahidə Şurasının Sədri

Marina Kulişova

Risqlərin idarə edilməsi siyasəti

1. Ümumi müddəalar

1.1. Yelo Bank ASC-də (bundan sonra Bank) Risklərin idarə edilməsi siyasəti (bundan sonra Siyasət) Bankın fəaliyyətinin həyata keçirilməsi zamanı yaranan risklərin idarə edilməsi işinin təşkilini – risklərin müəyyənləşdirilməsi, qiymətləndirilməsi, tənzimlənməsi, monitorinqi və onlar üzrə hesabatlılığı, o cümlədən səlahiyyətlərin bölgüsünü müəyyən edir.

1.2. Siyasət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının normativ-hüquqi aktları, Banklar haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu, banklara nəzarət üzə Bazel Komitəsinin tövsiyələri və risklərin idarə edilməsi üzrə bankdaxili qaydalar üzrə hazırlanmışdır.

1.3. Siyasətin məqsədi – Bankın öz üzərinə ağılabatan və bəraət qazanılan riski götürməsi, hər bir halda riskin qəbul edilməsinin lazımi qaydada rəsmiləşdirilməsi, qoyulmuş qaydalardan və limitlərdən kənara çıxmaların razılaşdırılmasının sənədləşdirilməsinin təmin edilməsidir.

1.4. Bu Siyasətdə istifadə olunan anlayışlar aşağıdakılardır:

Risk – ehtimal olunan və ya gözlənilməz hadisələrin baş verməsi nəticəsində yaranan xərclərin (zərərin) bankın kapitalına mənfi təsir göstərməsi ehtimalı;

Risklərin idarə edilməsi sistemi – risklərin idarə edilməsi üzrə bu Siyasət ilə müəyyən edilmiş elementlərdən ibarət sistem;

Biznes bölmələri – bankın fəaliyyətinin ayrı-ayrı növlərini həyata keçirən və risk yaradan bölmələr;

Riskin qəbul edilməsi – kapitalın adekvatlığına dair tələblərə riayət etmək şərti ilə bankın kapitalı hesabına mümkün zərərin qarşılınması;

Risk iştahası – bankın strateji hədəflərinə çatması üçün riskgötürmə qabiliyyəti çərçivəsində qəbul etmək istədiyi riskin həcmi;

Risk xəritəsi - risk xəritəsində bankın məruz qala biləcəyi risklər, riski yaradan daxili və kənar səbəblər, riskin yarada biləcəyi digər risklər və mümkün zərərlər əks olunur, habelə riskin baş vermə tezliyi, idarə edilməsi və qiymətləndirmə alətləri, riskin idarə edilməsi üzrə məsul şəxs və ya struktur bölmə müəyyən olunur;

Stress-test – bir neçə şokun bankın maliyyə vəziyyətinə potensial təsirinin qiymətləndirilməsi aləti;

Bazel komitəsi – İnkişaf etmiş dövlətlərin Mərkəzi Banklarının birlikdə təşkil etdikləri təşkilat olan Beynəlxalq Hesablaşmalar Bankının təsis etdiyi qurum. Bu qurum bankların iqtisadiyyatda baş verəcək böhranlara qarşı dayanıqlılığını təmin etmək üçün bankların kapital adekvatlığı ilə bağlı beynəlxalq standartlar toplusu yayımlayır.

2. Risklərin təsnifatı

Kredit riski - Borcalanın Bank qarşısında öhdəliyinin vaxtında və ya tam icra olunmaması nəticəsində yaranır;

Bazar riski - Faiz dərəcələrinin, valyuta məzənnələrinin, qiymətli kağızların və əmtəələrin dəyərində baş verən dəyişikliklərlə əlaqədar yaranan risklər. Bazar riskinin aşağıdakı alt kateqoriyaları mövcuddur:

- *Faiz dərəcəsi riski*. Faiz dərəcələrinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk;
- *Valyuta riski*. Xarici valyuta məzənnələrinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk;
- *Kapital riski*. Bankın aldığı qiymətli kağızların dəyərinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk;
- *Əmtəə riski*. Bazarda əmtəələrin qiymətinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk.

Likvidlik riski – Bu risk planlaşdırılmış və gözlənilməyən öhdəliklərin vaxtında və effektiv yerinə yetirilə bilməməsi nəticəsində yaranır;

Əməliyyat riski – Bank əməkdaşları tərəfindən yol verilmiş nöqsan və səhvlər, informasiya sistemi və texnologiyalarda baş vermiş problem və çatışmazlıqlar, kredit və qeyri kredit məhsul və proseslər ilə bağlı əməliyyat riskləri və problemləri, habelə bankdankənar hadisələrlə əlaqədar yaranan risklərdir. Əməliyyat riskinin aşağıdakı alt kateqoriyaları mövcuddur:

- *İnsan resursu riski* - bankın əməkdaşları tərəfindən bilərəkdən və ya bilmədən bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsi zamanı mövcud hüquqi aktların pozulması, səhv və nöqsanlara yol verilməsi nəticəsində yaranan risk;
- *IT riski* – bankın informasiya sistemi və ya texnologiyalarında baş verən problemlərlə əlaqədar yaranan riskdir;
- *Hüquqi risk* - hüquqi aktların, o cümlədən nəzarət orqanının və vergi orqanlarının hüquqi aktlarının tələblərinin pozulması, tam, vaxtında və ya düzgün tətbiq edilməməsi, bankın daxili qaydalarının qəbul edilməməsi, habelə daxili qaydalarda ziddiyyət və boşluqlar nəticəsində yaranan risk;
- *Komplayens riski* - cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi sahəsində olan hüquqi aktlara, o cümlədən nəzarət orqanının və maliyyə monitorinq orqanının tələblərinə riayət edilməməsi nəticəsində yaranan hüquqi risk;
- *Kənar riski* – üçüncü tərəf və ya təbiətin vurduğu ziyan nəticəsində yaranan riskdir.

Strateji risk – bu risk strateji hədəflərin düzgün seçilməməsi nəticəsində yaranır;

Nüfuz riski – bu risk banka qarşı etimadın azalması və mənfi ictimai rəy nəticəsində yaranır;

İnformasiya təhlükəsizliyi riski – İnformasiya resurslarının məxfiliyinin, tamlığının və istifadəyə yararlılığının itirilməsi ilə əlaqədar risk;

Layihə riski – bu risk bankın nəzərdə tutduğu layihələri icra zamanı səhvlər və kənar amillərin təsiri nəticəsində icra edə bilməməsi və ya qarşısına qoyduğu hədəflərə çatmaması kimi qəbul edilir.

3. Risklərin idarəedilməsinin təşkilati strukturu

3.1. Risklərin idarə edilməsi prosesində Bankın Müşahidə Şurası, Risklərin idarə edilməsi komitəsi (bundan sonra - RİK), İdarə Heyəti, Risklərin idarə edilməsi idarəsi, Bankın biznes bölmələri və Daxil audit idarəsi iştirak edir.

3.2. Bu prosesdə iştirak edən bölmələrin səlahiyyətləri aşağıdakı kimidir:

3.2.1. Müşahidə Şurası (MŞ):

- Bankda onun risk profilinə uyğun olaraq rəasional risklərin idarə edilməsi sisteminin qurulmasına cavabdehdir;
- Risklərin idarə edilməsi strategiyasını, siyasətini, daxili qaydalarını və təşkilati strukturunu təsdiq edir;
- İdarə Heyətinin risklərin idarə edilməsi üzrə işinə nəzarət edir, Baş risk inzibatçısından və/və ya Risklərin İdarəedilməsi İdarəsindən birbaşa hesabatlar alır;
- İdarə Heyətinin/Risklərin İdarəedilməsi Komitəsinin Bankın risklərin idarə edilməsi ilə bağlı təkliflərinə dair qərar qəbul edir;
- Risk limitlərini və risk iştahı bəyannaməsini təsdiq edir;
- Risklərin idarə edilməsi sisteminin səmərəliliyini ildə ən azı bir dəfə qiymətləndirir;
- Fövqəladə hallar planını təsdiq edir;

3.2.2. Risklərin İdarəedilməsi Komitəsi:

- Risklərin idarə edilməsi strategiyasını, siyasətini, qaydalarını və məhdudiyətlərini nəzərdən keçirir və təsdiq üçün Müşahidə Şurasına təqdim edir;
- Risk iştahı bəyannaməsini, risk limitlərini nəzərdən keçirir və təsdiq üçün Müşahidə Şurasına təqdim edir;
- Bankın risklərini aydınlaşdırmaq və qiymətləndirmək üçün müvafiq metod və vasitələri müəyyənləşdirir və həmin metodların həyata keçirilmə tezliyini müəyyən edir;
- Bankın məruz qaldığı risklər və Bankda risklərin idarə edilməsi sistemlərinin səmərəliliyi barədə Müşahidə Şurasına hesabat verir;
- Qəbul edilmiş risklərin Risklərin İdarə Edilməsi Strategiyasına uyğunluğunu yoxlayır/nəzarət edir;
- Müşahidə Şurasına Bankda risklərin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər hazırlayır;
- Risklərin idarəedilməsi idarəsinin işini və risklərin idarə edilməsi sisteminin səmərəliliyini qiymətləndirir və qiymətləndirmənin nəticələri barədə Müşahidə Şurasını və İdarə Heyətini məlumatlandırır;
- Təklif olunan məhsulun/xidmətlərin Bankın strategiyasına və biznes modelinə uyğunluğunu yoxlayır, qiymət və gəlirlilik nəzərə alınmaqla həmin məhsullarla bağlı riskləri dəyərləndirir;
- Müşahidə Şurasına risklərin idarə edilməsi funksiyalarını yerinə yetirən struktur bölmə və komitələrin vəzifə öhdəlikləri ilə bağlı təkliflər verir;
- Risk iştahı bəyannaməsi ilə bağlı hesabatlara nəzarət edir, limitlərə dair pozuntular barədə Müşahidə Şurasına məlumat verir, onların bazar şərtlərinə uyğun olaraq aradan qaldırılması üçün təkliflər verir;

- İdarə Heyəti ilə birlikdə Fövqəladə Hallar Planını nəzərdən keçirir və təsdiq üçün Müşahidə Şurasına təqdim edir;
- Risk mədəniyyətinin mövcud vəziyyətini qiymətləndirir və gücləndirilməsi üçün tədbirlər görür;
- Ən azı iki ayda bir dəfə iclaslar keçirir və onların nəticələri barədə Bankın Müşahidə Şurasına hesabat verir;
- Risklərin idarəedilməsi idarəsi/Baş risk inzibatçısı tərəfindən təqdim olunan aylıq hesabatları nəzərdən keçirir.

3.2.3. İdarə Heyəti:

- Risklərin idarə edilməsi strategiyasının və siyasətinin icrasını təmin edir;
- Bankda risklərin idarə edilməsi prosesini təşkil edir;
- Məruz qalınmış riskləri təhlil edir və aşkar edilmiş çatışmazlıqların aradan qaldırılması üçün tədbirlər görür;
- Bankın yeni məhsullarının tətbiqinə dair qərar verir;
- Müşahidə Şurasına və Risklərin İdarəedilməsi Komitəsinə risklər və onların idarə edilməsi barədə hesabatlar təqdim edir;
- Bankın risklərini adekvat idarə etmək məqsəddilə risklərin idarə edilməsi idarəsi üçün uyğun mühit yaradır;
- Risklərin İdarəedilməsi Komitəsi ilə birlikdə Fövqəladə Hallar Planını nəzərdən keçirir və Müşahidə Şurasına təqdim edir;
- Bankın digər struktur bölmələrinin risklərin idarə edilməsi bölməsi ilə əməkdaşlığını təmin edir, habelə fəaliyyətinə müdaxilələrin qarşısının alınması üçün tədbirlər görür;

3.2.4. Baş risk inzibatçısı:

- İdarə Heyəti rəyini nəzərə almaqla risklərin idarə edilməsi strategiyasını və siyasətini hazırlayır və RİK-ə təqdim edir;
- Risklərin idarə edilməsi üzrə İdarə Heyəti və struktur bölmələrin fəaliyyətini əlaqələndirir;
- Aylıq əsasda risk limitlərinin monitoring nəticələri, habelə bankın risk profili ilə bağlı aylıq əsasda hesabat verir. Risk iştahası göstəriciləri üzrə kənarlaşmalar baş verdikdə səbəbləri göstərilməklə bu barədə RİK-i dərhal məlumatlandırır;
- Bankın fəaliyyətinə aid risklərin növlərini və ölçüsünü göstərən dövrü hesabatların etibarlı, şəffaf, kompleks şəkildə və vaxtında hazırlanmasını təmin edir;
- Risklərin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə RİK-ə və Müşahidə Şurasına təkliflər verir;
- Bankın məruz qaldığı risklərin onun riskgötürmə qabiliyyətinə, risklərin idarə edilməsi strategiyasına və risklərin idarə edilməsi üzrə prudensial tələblərə uyğunluğunu təmin edir;
- Risklərin idarə edilməsi funksiyasını həyata keçirən struktur bölmələrin əməkdaşlarının bilik və bacarıqlarının artırılması istiqamətində tədbirlər görür;
- Risklərin idarə edilməsi strategiyasına baxılmasında, habelə risklərin idarə edilməsi ilə əlaqədar məsələlərin müzakirə olunmasında Müşahidə Şurasının iclaslarında iştirak edir.

3.2.5. Risklərin idarəedilməsi idarəsi:

- Risklərin idarə edilməsinin ümumi koordinasiyasını təmin edir;
- Bankın risklərin idarə edilməsi ilə bağlı daxili qaydalarını, habelə onlara dəyişiklikləri hazırlayır;
- Risklərin idarə edilməsi strategiyası və siyasətinə riayət edilməsinə nəzarət edir, yayınma halları barədə Risklərin İdarəedilməsi Komitəsi və İdarə Heyətinə məlumat verir;
- Bankın müvafiq struktur bölmələri ilə birlikdə Risklərin İdarəedilməsi Komitəsinə və İdarə Heyətinə müxtəlif fəaliyyət növləri üzrə risk limitləri barədə təkliflər verir;
- Risk xəritəsini hazırlayır və onun icrasına monitorinqi həyata keçirir;
- Risk limitlərinə riayət olunmasına daimi nəzarəti həyata keçirir və pozuntular barədə dərhal Baş risk inzibatçısına məlumat verir;
- Risklərin müəyyənləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi üzrə metodların və modellərin seçilməsi və tətbiqi (bankın aidiyyəti struktur bölmələri ilə birgə) üzrə işləri həyata keçirir;
- Risklərin qiymətləndirilməsi, təhlili və nəticəsi barədə hesabatı İdarə Heyəti, RİK və Müşahidə Şurasına təqdim edir;
- Risklərin tanınması və idarə edilməsi baxımından bankın fəaliyyətini əhatə edən bütün proseslərə, yeni məhsul və xidmətlərə dair rəy verir;
- Aidiyyəti struktur bölmələrlə birgə stress-testlər keçirir və müəyyən edilən risklərin azaldılması məqsədi ilə tədbirlər planı hazırlayır;
- Risklərin idarə edilməsi məqsədi ilə bankın digər struktur bölmələrindən alınmış məlumatları təhlil edir;
- Risklərin idarə edilməsi prosesinə adekvat və səmərəli nəzarət prosedurlarının müəyyən olunması və təkmilləşdirilməsinə dair təklifləri RİK-ə təqdim edir;
- Bankın aidiyyəti struktur bölmələri ilə birgə fəvqəladə hallar planını hazırlayır, RİK-ə və İdarə Heyətinə təqdim edir;
- Bankın risk iştahası bəyannaməsini hazırlayaraq Baş risk inzibatçısına təqdim edir;
- Risk iştahası bəyannaməsinin, habelə limitlər sisteminin icra olunmasına nəzarət edir, bu barədə dövrü olaraq bankın İdarə Heyətinə və RİK-ə hesabat təqdim edir;
- Sağlam risk mədəniyyətinin zədələnməsinə səbəb ola biləcək təhlükələri və zərərli vərdişləri qiymətləndirir və potensial risklər barədə ən azı ildə bir dəfə RİK-ə məlumat verir;
- Layihə risklərini qiymətləndirir, zəruri tədbirlərin görülməsi barədə İdarə Heyətinə və RİK-ə təkliflər verir;
- Məhsul, xidmət və ya proses üzrə risklərin azaldılması tədbirlərindən sonra qalıq risklərin qiymətləndirilməsini aparır və bu barədə İdarə Heyətinə hesabat təqdim edir;
- Risk məlumatlarının bank sistemlərindən, müvafiq strukturlarından toplanılmasını və hesabatlılığın verilməsini koordinasiya edir, habelə bu məlumatları təhlil edərək riskləri müəyyən etməklə bankın risk profilini yeniləyir;
- Bank üzrə baş vermiş risk hadisələrinin toplanılması, qeydiyyatının aparılmasını, onların faktiki və mümkün itkilər üzrə qiymətləndirilməsi və bu barədə müvafiq hesabatlılığın hazırlanmasını təmin edir;
- Risklərin idarə edilməsi işində bankın aidiyyəti struktur bölmələrinə metodoloji yardım göstərir.

3.2.6. İnformasiya təhlükəsizliyi üzrə struktur bölmə:

- İnformasiya təhlükəsizliyi risklərinin idarə edilməsini təmin edir (“Yelo Bank” ASC-də İnformasiya təhlükəsizliyi risklərinin idarə edilməsi proseduru”-na uyğun olaraq);
- Bankın informasiya sistemlərində və texnologiyalarında yaranan problemlər nəticəsində yaranan kiber riskləri effektiv idarə edir;
- Bankın İnformasiya təhlükəsizliyi risklərinin idarə edilməsi sistemində ikinci müdafiə xəttini təmin edir;
- İnformasiya təhlükəsizliyi risklərinin qiymətləndirilməsi və informasiya təhlükəsizliyi risklərinin idarə edilməsi üzrə standartları və prosedurları hazırlayır;
- İnformasiya təhlükəsizliyi risklərinin idarə edilməsi ilə bağlı Bank rəhbərliyinə tövsiyələr verir.

3.2.7. Bankın biznes şöbələri:

- Gündəlik fəaliyyətdəki riskləri öz səlahiyyətləri daxilində idarə edir;
- Onlara aid olan risk limitlərinə riayət olunmasını təmin edirlər.

3.2.8. Daxili audit departamenti:

- Risklərin idarə edilməsi sisteminin adekvatlığını nəzərdən keçirir;
- Yoxlamaların nəticələri ilə əlaqədar Müşahidə Şurasına və Audit Komitəsinə hesabat, təklif və tövsiyələr verir;
- Risklərin idarə edilməsi bölməsi ilə məlumat mübadiləsini təmin edir.

4. Risklərin idarə edilməsi sisteminin müdafiə xətləri

4.1. Bank əməliyyatlarının növünə, həcmində, fəaliyyətinin xüsusiyyətlərinə və mühitinə, mürəkkəbliyinə və üzləşdiyi risklərə uyğun olan risklərin idarə edilməsi sistemini yaradır.

4.2. Bütün əhəmiyyətli risklər və onlarla bağlı mümkün olan zərərlər eyniləşdirilməli, ölçülməli və onlar haqqında Risklərin idarə edilməsi idarəsinə məlumat verilməlidir. Onların səviyyəsi, bu risklərin idarə edilməsi üçün müəyyən edilmiş limitlərə uyğunlaşdırılmalıdır.

4.3. Risklərin idarə edilməsi sistemi özündə aşağıdakı **üç əsas müdafiə xəttini** birləşdirir:

- 4.3.1. **Birinci müdafiə xətti:** Bankın müştərilərinə xidmət göstərən, məhsul və xidmətlərin inkişafını həyata keçirən struktur bölmələr, habelə Bankın filial və şöbələri daxildir;
- 4.3.2. **İkinci müdafiə xətti:** Bankda risklərin idarə edilməsi funksiyasını həyata keçirən struktur bölmələr daxildir;
- 4.3.3. **Üçüncü müdafiə xətti:** birinci və ikinci müdafiə xəttini qiymətləndirmək səlahiyyəti olan müstəqil daxili audit bölməsi və kənar auditorlar daxildir.

5. Hesabatlılıq

5.1. Bankda kredit, bazar, likvidlik, əməliyyat risklərinin, habelə mövcud olan digər risklərin müəyyənəşdirilməsini, qiymətləndirilməsini, idarə olunmasını və onlara nəzarəti təmin etmək üçün risk məlumatları icmallaşdırılır və aşağıdakılar həyata keçirilir:

- 5.1.1. gündəlik risklərin müəyyənəşdirilməsi, qiymətləndirilməsi, idarə edilməsi və onlara nəzarət olunması;

- 5.1.2. müəyyən edilmiş qaydalara və limitlərə riayət olunmasının yoxlanılması;
 - 5.1.3. risk göstəricilərindəki meyllərin izlənməsi;
 - 5.1.4. prudensial tələblərlə və bankdaxili qaydalarla müəyyən edilmiş formatda hesabatların hazırlanması;
- 5.2. Risklərin idarə edilməsi bölməsi tərəfindən ən azı aşağıdakı istiqamətləri əhatə edən analitik hesabatlar hazırlanır və RİK, İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasına təqdim olunur:
- 5.2.1. Əsas risklər və onların strukturu;
 - 5.2.2. Kapitalın strukturu və adekvatlığının səviyyəsi;
 - 5.2.3. Bankın likvidlik vəziyyəti;
 - 5.2.4. Risk limitlərinin istifadəsi;
 - 5.2.5. Stress-testlərin nəticələri.
- 5.3. Risklərin idarə edilməsi Siyasətinə ən azı ildə bir dəfə yenidən baxılır və tələb olunduqda müvafiq dəyişiklik edilir.

6. Yekun müddəalar

- 6.1. Bu Siyasət Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edildiyi tarixdən qüvvəyə minir. Siyasətə əlavə və ya dəyişikliklər yazılı şəkildə edilməklə Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edildikdən sonra qüvvəyə minir.